

HOTĂRÎREA CURȚII CONSTITUȚIONALE
pentru controlul constituționalității prevederilor
art. 82 și art. 223 din Codul de procedură penală

Nr.7 din 13.02.2001

Monitorul Oficial al R.Moldova nr.19-20/6 din 22.02.2001

* * *

În numele Republicii Moldova,
Curtea Constituțională în componența:

Pavel BARBALAT	- președinte
Nicolae CHISEEV	- judecător-raportor
Mihai COTOROBAI	- judecător
Constantin LOZOVANU	- judecător
Gheorghe SUSARENCO	- judecător
Ion VASILATI	- judecător-raportor

cu participarea greșierului Corina Popa, judecătorului Raisa Botezatu, reprezentantul Curții Supreme de Justiție, autorul sesizării, reprezentantului permanent al Parlamentului la Curtea Constituțională Ion Creangă, călăuzindu-se de art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, art. 4 alin. (1) lit. a) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art. 16 alin. (1) din Codul jurisdicției constituționale, a examinat în ședință plenară deschisă dosarul pentru controlul constituționalității prevederilor art. 82 și 223 din Codul de procedură penală.

Temei pentru examinarea dosarului a servit sesizarea Curții Supreme de Justiție, depusă la 3 ianuarie 2001, în conformitate cu art. 24 și 25 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art. 38 și 39 din Codul jurisdicției constituționale.

Prin decizia Curții Constituționale din 11 ianuarie 2001 sesizarea a fost acceptată pentru examinare în fond și înscrisă în ordinea de zi.

În procesul examinării prealabile a sesizării au fost solicitate puncte de vedere Parlamentului, Ministerului Justiției, Procuraturii Generale și Ministerului Afacerilor Interne.

Examinînd materialele dosarului, audiind comunicarea judecătorilor-raportori și argumentele părților,
Curtea Constituțională

a c o n s t a t a t :

1. Judecătoria sectorului Rîșcani din municipiul Chișinău la judecarea dosarului penal privind învinuirea lui V.I. Moroz în baza art. 123/1 din Codul penal, la demersul procurorului, a schimbat măsura preventivă aplicată față de inculpat - declarația în scris de nepărsire a localității - prin arestul preventiv.

Apărătorul inculpatului a contestat prin recurs încheierea judecătii.

Instanța de judecată a respins recursul depus de apărătorul inculpatului, invocînd art. 306 alin. 2 din Codul de procedură penală, care prevede că încheierile date în prima instanță pot fi atacate cu apel numai odată cu sentința.

Invocînd art. 78 Cod de procedură penală, apărătorul inculpatului a contestat în Tribunalul municipiului Chișinău încheierea instanței de judecată privind refuzul judecării recursului.

În ședința de judecată a instanței de recurs procurorul și apărătorul au depus un demers, prin care au solicitat acesteia să înainteze Curții Supreme de Justiție propunerea de a sesiza Curtea Constituțională pentru controlul constituționalității prevederilor art.

82 și 223 CPP, care, după părerea lor, contravin art. 20 și 25 din Constituție. Tribunalul mun. Chișinău a satisfăcut demersul, a sistat procesul și, printr-o adresă, a solicitat Curții Supreme de Justiție să sesizeze Curtea Constituțională.

Curtea Supremă de Justiție, examinînd propunerea, a sesizat Curtea Constituțională pentru controlul constituționalității prevederilor art. 82 și 223 din Codul de procedură penală în coroborare cu art. 306 alin. 2 și art. 327 alin. 2 din Codul de procedură penală.

2. Prevederile contestate ale art. 82 și 223 CPP reglementează aplicarea măsurilor preventive. Potrivit art. 82 CPP, măsura preventivă se revocă, cînd nu mai este nevoie de ea, sau se înlocuiește cu o măsură mai aspră sau mai blîndă cînd aceasta o cer împrejurările cauzei și se face printr-o ordonanță motivată a persoanei care efectuează cercetarea penală, a anchetatorului penal, a procurorului sau printr-o încheiere motivată a instanței de judecată.

Revocarea sau schimbarea de către persoana care efectuează cercetarea penală sau de către anchetatorul penal a măsurii de reprimare ordonată de către procuror sau la indicația acestuia nu se admite decît cu încuviințarea procurorului.

Nu se admite revocarea sau schimbarea de către persoana care efectuează cercetarea penală, anchetatorul penal sau procuror a măsurii preventive aplicate de instanța de judecată.

Pînă la expirarea duratei ținerii sub arest indicate în mandatul de arestare sau în încheierea privind prelungirea duratei ținerii sub arest, revocarea sau schimbarea măsurii preventive sub formă de arest poate fi efectuată numai de instanța de judecată, care a emis mandatul de arestare sau a dat încheierea privind prelungirea duratei ținerii sub arest.

Revocarea sau schimbarea măsurii preventive sub formă de arest se face de către judecător în cazul adresării cu demers despre aceasta a persoanei care efectuează cercetarea penală, anchetatorului penal, procurorului, bănuitului sau învinuitului, apărătorului sau reprezentantului legal al bănuitului sau învinuitului. Examinînd demersul, judecătorul emite încheiere privind revocarea sau schimbarea măsurii preventive sub formă de arest sau privind refuzul de a revoca sau schimba măsura preventivă sub formă de arest.

În cazul cînd durata ținerii sub arest indicată de către judecător în mandatul de arestare sau în încheierea privind prelungirea duratei ținerii sub arest a expirat și pentru o nouă prelungire a acestei durate nu a fost înaintat demers, procurorul dă neîntîrziat ordonanța de eliberare a persoanei arestate.

Potrivit art. 223 CPP, în timpul dezbaterilor judiciare instanța are dreptul, printr-o încheiere, să fixeze, să schimbe sau să revoce măsura preventivă aplicată inculpatului.

3. Conținutul sesizării denotă că se contestă prevederile art. 82 și art. 223 CPP numai în sensul atribuit de practica judiciară, care exclude posibilitatea atacării cu apel sau recurs a încheierii instanței judecătorești privind fixarea sau schimbarea măsurii preventive sub formă de arest.

Avînd în vedere dispozițiile art. 31 alin. (1) și (3) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, Curtea Constituțională exercită nu numai controlul constituționalității actelor normative contestate, dar examinează și sensul atribuit acestora în practica aplicării lor de către organele de drept.

Art. 25 alin. (1) din Constituție statuează că libertatea individuală și siguranța persoanei sînt inviolabile. Din art. 9 alin. (1) din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice rezultă că orice individ are dreptul la libertatea și securitatea

persoanei sale. Nimeni nu poate fi arestat sau deținut în mod arbitrar. Nimeni nu poate fi privat de libertatea sa decât pentru motive legale și în conformitate cu procedura prevăzută de lege.

Dreptul constituțional la libertatea individuală și inviolabilitatea persoanei presupune că omul nu poate fi reținut sau arestat decât în baza mandatului de arestare.

Apărarea libertății individuale și inviolabilității persoanei este garantată prin dreptul constituțional la recurs și la verificarea în instanța judecătorească competentă a legalității încheierilor judecătorești privind aplicarea măsurii preventive sub formă de arest, drept consfințit de art. 20 alin. (1) din Constituție, care prevede accesul liber la justiție.

Accesul liber la justiție presupune existența unor garanții, care ar permite realizarea plenară a dreptului la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești după principiile echității. Pornind de la dispozițiile constituționale, instanța judecătorească superioară, examinând recursul privind schimbarea măsurii preventive sub formă de arest, garantează ocrotirea de către stat a drepturilor și libertăților omului și asigură realizarea acestui drept constituțional al inculpatului.

Dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente, consfințit în art. 20 alin. (1) din Constituție, dreptul la recurs și dreptul la verificarea în instanță a legalității ținerii sub arest, statuat în art. 6 din Codul de procedură penală, care, conform art. 20 alin. (2) și art. 54 din Constituție, nu pot fi restrânse, la aplicarea art. 82 și 223 CPP realmente nu pot fi realizate, deoarece aceste norme, după sensul atribuit în practica judiciară, în corelare cu art. 306 alin. 2 și art. 327 alin. 2 CPP, exclud posibilitatea atacării cu apel sau recurs până la pronunțarea sentinței a încheierii instanței judecătorești privind aplicarea sau schimbarea măsurii preventive, inclusiv sub formă de arest.

Potrivit art. 219/1 alin. (1) CPP, toate problemele care apar în timpul dezbaterilor judiciare se soluționează printr-o încheiere a instanței de judecată.

În scopul asigurării independenței judecătorului în procesul penal, legiuitorul a stabilit în art. 306 alin. 2 și 327 alin. 2 CPP regula, potrivit căreia încheierile date în prima instanță în procesul dezbaterilor judiciare pot fi atacate cu apel sau cu recurs numai odată cu sentința contestată sau recurată.

Astfel de încheieri sînt cele privind rezolvarea cererilor de către instanță (art. 246 CPP), privind judecarea procesului penal în lipsa vreunui participant la proces (art. 238 CPP), privind stabilirea procedurii de cercetare a probelor (art. 248 CPP), privind îndepărtarea din sala de ședințe a părții civile, părții civilmente responsabile, părții vătămate și a altor participanți la proces (art. 228 CPP) ș.a.

Prin urmare, interdicția instituită prin prevederile art. 306 alin. 2 și art. 327 alin. 2 CPP de a verifica până la pronunțarea sentinței legalitatea și temeinicia încheierilor date în procesul dezbaterilor judiciare se referă la încheierile intermediare ale instanțelor judecătorești, ce nu se află în corelație directă cu sentința, care cuprinde concluziile privind circumstanțele cauzei, aprecierea infracțiunii, probelor, vinovăției, pedeapsa acuzatului.

Totodată, prevederile contestate ale art. 82 și 223 CPP, ce reglementează fixarea sau schimbarea măsurii preventive sub formă de arest, dar care nu oferă persoanelor interesate posibilitatea de a ataca cu apel sau recurs încheierile date în prima instanță privind aplicarea sau schimbarea măsurii preventive sub formă de arest, aduc atingere drepturilor și libertăților constituționale ale cetățenilor și contravin

art. 1 alin. (3) din Constituție, potrivit căruia demnitatea omului, drepturile și libertățile lui reprezintă valori supreme și sînt garantate, art. 20 alin. (1), care statuează accesul liber la justiție, și art. 25 alin. (1), care oferă garanția apărării în justiție a dreptului constituțional la libertatea individuală și inviolabilitatea persoanei.

Pentru motivele arătate, conducîndu-se după art. 140 din Constituție, art. 26 alin. (1) și (2), art. 27 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art. 66, 69, 70 și 79 din Codul jurisdicției constituționale,

Curtea Constituțională

H O T Ă R Ă Ș T E :

1. Declară neconstituționale prevederile art. 82 și art. 223 din Codul de procedură penală în partea în care, potrivit sensului atribuit de practica judiciară, nu oferă persoanelor interesate dreptul de a ataca cu recurs încheierile privind fixarea sau schimbarea măsurii preventive sub formă de arest.

2. Prezenta Hotărîre este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în "Monitorul Oficial al Republicii Moldova".

PREȘEDINTELE
CURȚII CONSTITUȚIONALE

Pavel BARBALAT

Chișinău, 13 februarie 2001.

Nr. 7.